

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1925 Чылда
Үндүлүштүнген
1953
ДЕКАБРЬ
12
СУББОТА
№ 239 (2924)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

К. Маады—Тудук бригадасында партия бөлү (2 арын).
Гектар бурузунен 800 тонна картофель дээш (2 арын).
Н. Колодей — Дайынга өлгөннөриң өг-бүлөсүн болгаш күш-ажыл инваллидтерин сагыш салышкынбиле хүрээлээр (3 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР:
В. Түметей—Колхозтарда четпестерни дарый узуткаар (3 арын).
Буржуаз философиянын уткамын дугайында материалдар (3—4 арыннар).
Корей Улус-Демократтыг республикада (4 арын).
Улус Демократиясынын чурттагында (4 арын).

СЭКП Төп Комитетинде, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунда

Украинаның Россия-биле катап катышканының 300 чылының дугайында

Улустарның найыралының болгаш акы-дуңмалышкы чоруунуң улуг күжү

Украинаның Россия-биле катап катышканының 1954 чылдын январьда болур 300 чылының дугайында СЭКП Төп Комитетинин, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң доктаал үндүргөниниң дугайында медээ бо хүн «Правдада» парлатынып үнген.

Бо төөгүлүг болушкун—ийи акы-дуңма—орус болгаш украин улустарның катап катышканының 300 чылы—чүгүлүг орустарның болгаш украиндериниң улуг байырлалы эвес, харын база Совет Эвилелиниң бүгү улустарының улуг байырлалы, чүгү дие орус, украин болгаш бистин Төрөөн чуртувустун хөй санныг бүгү улустарының акы-дуңма, бузулбас найыралы болза, хөй националдыг совет күрүнесин үндүргөнеринин үндүзүн, тиелтирбес күштериниң күчүлүг үнөр дөзү болуп турар.

Улустарның найыралы болгаш акы-дуңма кады ажылдажылгазы бүгү совет республикаларының чедикшиктериниң кол чүлүг болуп келген, болуп турар болгаш болур даа. Ол улуг болгаш бузулбас найыралды улам ырай быжыглаарын, хөй националдыг социалисттик күрүнесин бүгү хемчег-биле быжыглаарын, бүгү совет кижилерин пролетар интернационалиизминин өзүзүңа, улустарының дең эргезиниң болгаш найыралының социалисттик идеологияның өзүзүңа кижиздерин Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясы бо-дунуң ыдыктыг хүлээлгези кылдыр көрүп келген болгаш көрүп турар.

ССРЭ-нин улустарының найыралы төөгү талазы-биле ханы даялдардыр. Бистин черивисче, бистин, канчаар-даа аажок хөй бойдус байлактарывисче шоглап турган даштыкы эжелекчилерге согушкун бээр-биле бистин Төрөөн чуртувуста бактаап турар бүгү улустары орус улус катыштырып, мөөниеп турганының ыраккы чылдарында-ла ол найырал төрүтүнген. Хааныг өзүга болгаш капитализмге удур демиселче Коммунисттик партияга удуртурган орус пролетариат өске националдарның ажылчынаарын көдүрүп үндүрүп турар үеде ол найырал хөгжүп турган. ССРЭ-ниң бүгү улустарының Октябрь революциясынын тиелтегези дэшин кады демиселиңе, хамааты дэшиниң одунга, социалисттик тургузушкунуң маадырлыг хүнеринде, Ада-чурттуң Улуг дайынының аар берге болза-даа, алдарлыг чылдарында ол найырал тиелтирбес күш кылдыр канналган болгаш өскен. Тулчушкуннарга канналган бузулбас ол найырал болза, Коммунисттик партияның болгаш Совет чазактын ажылдап кылганы бистин чуртка коммунизм тургузарының программазын ССРЭ-ниң улустары күштерин болгаш күш-ажылын харамнанмай боттандырып турар амгы үеде калбарып быжыгып турар.

Өске черлерин эжелекчилеринге удур, хааныг өзүга болгаш капиталисттик кулданыга удур, социализмин тиелтегези дээш, коммунисттик тургузушкунуң чаа тиелтегелери дээш орус болгаш украин улустарының кады демисели болза, ССРЭ-ниң улустарының найыралының болгаш акы-дуңма кады ажылдажылгазының улуг күжүнүң тодаргай чижектериниң бирээзи болур.

Украин улус эрте-бурунгу орус улустуң чангыс-аай ук-дөзүндө үнген. Тыттып келгениниң чангыс-аай бүгү төөгүлүг дээш чок болгаш нити чоруу-биле ап көөрге, орус улус-биле быжыг харылашкан украин улус акы-дуңма орус улус-биле катыжарыңе үргүлчү чүткүп чораан. Украина даштыкы кулданыкчыларын дарлалының адаанга дыка хилиңчекке таваржып, турк-татар хаанырының көшкүн аг-шеринге удур база польша шяхтага удур хосталгалыг демиселге хөй аар-берге когаралдарга таваржып чораан. Ол демиселдин эң-не алдарлыг арын-нарынын бирээзи болза, 1648—1654 чылдарда бодунуң шылгарангай күрүне дейтели болгаш полководчуу Богдан Хмельницкийниң удуртулгазы-биле украин улустун чорутканы хосталгалыг дайын болган.

Хосталгага ынакшылдыг украин улус ол дайыңе чангыс-ышкыш күчүлүг күш болуп көдүрүп үнген. Украин улус даштыкы дарлалдан бодунуң хосталгалыг улуг орус улус-биле катыжышкында деп көргөн.

Украинаны Россия-биле катап катыштырар дугайында переслав радзының шийтири болза, украин улустуң өзүлүг күзел-соруук илередишкени болган болгаш Украинаның амыдыралыңа, оң төөгүзүңе эргилделик чорук болган. Украин улус бодунуң салымын чангыс хан-дамырлыг акызы—орус улус-биле мөңгөде катыштыргаш, оң-биле бодун камгалаан болгаш бодун нация кылдыр кадагалап алган. Боттарының чер чуртун даштыкы эжелекчилерден камгалап албышаан, олар нити дарлакчыларга — крепостниктерге болгаш буржуазияга удур, хаан өзүзүңа болгаш капиталисттик кулданыңга удур катыжып демисежириниң карачангыс шын орунуга быжы-биле киргеннер. Орус улустуң соо-биле бир дугаарда украин улус социализмин оруу-биле чоруткан.

Орус болгаш украин черлерге шоглап турган даштыкы эжелекчилерге удур, капиталисттерге удур кад демиселге орус болгаш украин улустарының хан-дамырыңдан чарыкбас найыралы быжыгып өскен.

Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле Россияның бүгү улустары чаа социалисттик оруктап чоруп, боттарының шаг төөгүдеги национал күзелдериниң боттанышкынын ол оруктан тып ап, боттарының экономиказының, культуразының бүгү талагыг чечектелишкенин хандырган.

Бодунуң шагдан турагы күзелин украин улус база боттандырган. Украин национал совет күрүнесин украин улус тургускан, оон-биле бодунуң төөгүзүңде чаа, эң-не алдарлыг үениң эгезин салган. Совет Украина болза, бедик хөгжүлделик, эң сөөлгү үениң техникасы-биле чепселгенген көдөрүлүг, улуг механизастатыңан кездээ ажил-агыйлыг, национал хевирлиг, социалисттик утка-шынарлыг мурнакчы культурагы, күчүлүг индустриялыг-колхозчу республика болу берген. Украин улус бодунуң бүгүлүг шаг-төгүдөги черлерин чангыс-аай Украин Совет Социалисттик күрүнесин катап катыштырган, ам Совет Эвилелиниң өске-даа акы-дуңма улустары-биле кады, Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле коммунизмге бүзүрелдик чоруп олар.

Улуг Октябрьның амыдыралчык, чазарткыч күжүнүң сөздөрү хамаарылгазы-биле чаа, социалисттик национал төрүтүңүлгези, ол нацияларның күжү оларның акы-дуңма найыралында болгаш бот-боттарының чок кады ажылдажылгазында. Совет Эвилели национал айтырыгын чөптүгү-биле болгаш үндүзүн-биле шийтирлээриниң үлгелерин бүгү делегейге көргүскен. Совет нийтилед болгаш күрүне тургузуу, Коммунисттик партияның ленинчи-сталиныч национал политиказын бистин чурттуң бүгү нацияларының, улустарының мурнунга бүдүрүкчү күштерин хөгжүлдээзиниң, экономиканың, культураның чечектелишкениниң делгем оруун ажиткан.

ССРЭ-ниң бүгү улустарының ажил-агый болгаш культура хөгжүлдээзинге улуг орус улустуң аксеткидиг болгаш бүгү талагыг дузаламчызы улуг рольду ойнаан болгаш ойнап турар. Ол дузаламчының ачызында жогундангай чораан кылды черлер кыска хуусаада чечектелип турар социалисттик республикалар болу берген. Ам бистин чуртуву коммунизмге бурунгаар бүзүрелдик чоруп турунда, орус улустуң ол дузаламчызы Совет Эвилелиниң бүгү акы-дуңма улустарыңа чаа нарын сорулгалары — үлөтүрүң, көдээ ажил-агыйны, культураны чайгылыш чок хөгжүдөр, калбак улус массаның чаагай чоруун бедидер сорулгалары чедишкенин шийтирлээр арганы берип турар.

Совет нийтиледдин күчүлүг шимчедикчи күжү, бистин улуг советтик Төрөөн чуртувустун тиелтирбениң, алдарының үнөр дөзү болур ССРЭ-ниң улустарының улуг бузулбас найыралы коммунизм дээш кады демиселге быжыгып турар. Шылгарангай төөгүлүг болушкуну — Украинаның Россия-биле катап катышканының 300 чылын — совет кижилер улуг национал байырлал—бистин коммунисттик улуг партиянысты долгандыр, оон алдар-биле бүргеткен дайыңы тугун долгандыр сыры катышкан ССРЭ-ниң улустарының мөңгөде бузулбас найыралының тиелтегезиниң байырлалы кылдыр демделген турар.

«Правданың» декабрь 9-тагы мурунку чүлүңден).

СЭКП Төп Комитети, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели, ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиуму Украинаның Россия-биле катап катышканының 1954 чылдын январьда болур 300 чылын кайгамчыктыг төөгүлүг болушкун, украин болгаш орус улустарының база Совет Эвилелиниң бүгү улустарының улуг национал байырлалы кылдыр калбаа-биле демделгээр доктаалды үндүргөн.

Бо алдарлыг болушкун болза, чангыс-аай Россия Күрүнеге орус улус-биле катап катыжар дээш украин улустун даштыкының кулданыкчыларыңа удур хөй чүс чылдарың демиселиниң доозулганы болган деп доктаала чугаалап турар.

Эрте-бурунгу орус улустуң чангыс-аай ук-дөзүндө үнген, тыттып келгениниң чангыс-аай, бүгү төөгүлүг хөгжүлдээзиниң чок болгаш нити чоруу-биле ап көөрге орус улус-биле харылашкан украин улус акы-дуңма орус улус-биле катыжарыңе үргүлчү чүткүп чораан. Украин улус үениң иштинде даштыкы кулданышкынын дарлалыңа адаанга чораан болгаш турк-татар хаанырының көшкүн аг-шерилериниң эжелекчи халдашкынырыңдан база польша шяхтаның дарлалыңдан коргунчуг хоозураашкыны болгаш куруглаашкыны шыдажып өскөн. Украин улус узуткаашкының кыжанының адаанга тургаш, даштыкы кулданышкынын дарлалыңа демиселди доктаамал чорудуп турар.

1648—1654 чылдарың хосталгалыг дайыныңа украин улус шылгарангай күрүне дейтели болгаш полководчу Богдан Хмельницкийниң удуртулгазы-биле польша шяхтаның дарлалыңдан Украинаны хоставар дээш, Украинаны Россия-биле катап катыштырар дээш маадырлыг демиселди чоруткан. Богдан Хмельницкийниң төөгүлүг ачы-хавыязы болза, украин улустуң орус улус-биле ханы эвилелче чүткүлүң илеретпүшкан база украин күрүнесиниң тургузуунарын чорудушкунуң баштавышаан, ол демиселдин сорулгаларын болгаш преспективаларын оон шын билеп турганы, украин улустуң тынын алары оон улуг орус улус-биле катыжарыңа дээрзин көргөни болур.

Хосталгалыг дайының кол бол-

гаш шийтирлиг күжү болза, даштыкы кулданышкыныңдан Украинаны хоставар дээш демисежип, феодал-крепостниктерниң социал дарлалыңа удур хөдөлип турган дарлалыңа удур хөдөлип турган. Украин улустуң польша шяхтага удур демисели польша феодалдарың дарлалыңдан хилиңчектешип чораан польша тараачынарын оортузунга калбак деткишкенин болгаш сагыш-сеткил катыжышкынын ап турган. Хосталгалыг дайыңа улустуң шимчээшкениниң калбак исперээшкениңге болгаш оон шылгарангай чедишкениңге орус күрүнесин чаа ылангыя Россияның улус массаларының үргүлчүң дузаламчызы болгаш деткимчези арганы берген.

Украинаны Россия-биле катап катыштырарың дугайында 1654 чылдын январь 8 (18)-те Переяслав радзының шийтири бүгү улустуң ол демиселиниң төңчүзү болган. Ол шийтир хосталгага ынак украин улустуң күчүлүг күзел сорунуң илерели, оон чүс-чүс чылдардагы чүткүлдериниң болгаш идегелдериниң илерээшкени болган болгаш украин улустуң амыдыралыңа эргилделик үе болушкун болуп алдаржаан. Украин улус бодунуң салым-чолун, бодунуң идегелдик камгалакчызы болгаш эвилелчизи деп санап турганы, чангыс хан-төрөл акы-дуңма орус улус-биле кездээ мөңгөде харылаштыргаш, оон-биле бодунуң тынын алган болгаш бодун нация кылдыр камгалап алган.

Украинаны Россия-биле катап катышканы болза, ыңчаарда Россияның баштыгыңа хаан болгаш помещиктер турза-даа чок, украин болгаш орус улустуң улам ынай политикагы, экономиктиг база культурулуг хөгжүлдээзинге канчаар-даа аажок улуг депшилгелиг ужурудузалыг болган. Ийи улуг славян улустарының катыжышкыны болза, хааныг өзүңуң, орус база украин феодалдарының болгаш буржуазияның реаксылыг политиказы турза-жок, Россияның болгаш Украинаның бүгү даштыкы дайызыңа, нити дарлакчыларга, крепостниктерге болгаш буржуазияга, хаан өзүга болгаш капиталисттик кулданышкыныга удур кады демиселге карачангыс шын орукту шийип алган улустарың чокшулаштырган.

Кадыг-дошкун национал-колониалдыг дарлалдың хааның реаксыжы политиказыңа удурланыштыр, орус улустуң эң эки оолдары национал хамаарышпас чорукка Украинаны эргезин чөптүңүп турганнар болгаш украин улустуң мурнакчы дейтелидери-биле кады орус болгаш украин помещиктерниң база буржуазияның болгаш оларның күтүкчүлери—улуг күрүнечи шовинистерниң болгаш украин националисттериниң чорудуп турганы Россияның улустарың бот-боттарыңа өжөөнөштериниң чүдөк-бузар политиказыңа удур демисежип турганнар.

Орус болгаш украин черлерге шургуп кирип турган дарлакчыларга болгаш даштыкы эжелекчилерге удур кады демиселдин үндүзүңгези ийи улуг акы-дуңма улустарының хан-дамырыңдан тудуш, үзүлбөс найыралы хөгжүп болгаш быжыгып турган. Ол найыралды улуг чедишкениниң Украинаның Россия-биле катап катыжышкынының төөгүлүг ужурудузалыг үнелээринге буржуазия-националчи хажыдышкынының улуска удур мөзү-шынарын тода болгаш бүзүрелди-биле сойгалап илередип турар, украин, орус база Совет Эвилелиниң өске-даа улустарының бузулбас эвилелин үзөр болгаш чок кылдыр дээш буржуазия националисттериниң бүгү оралдажышкынының хоозун чоруун илдеп көргүзүп турар.

Орус, украин болгаш Россияның өске-даа бүгү улустарының улам хөгжүлдээзинге делегейге эң революсочу орус пролетариаттың болгаш оон дайыңы авангарды—Коммунисттик партияның төөгүлүг аренага тыттып келгени шийтирлиг ужурудузалыг болган.

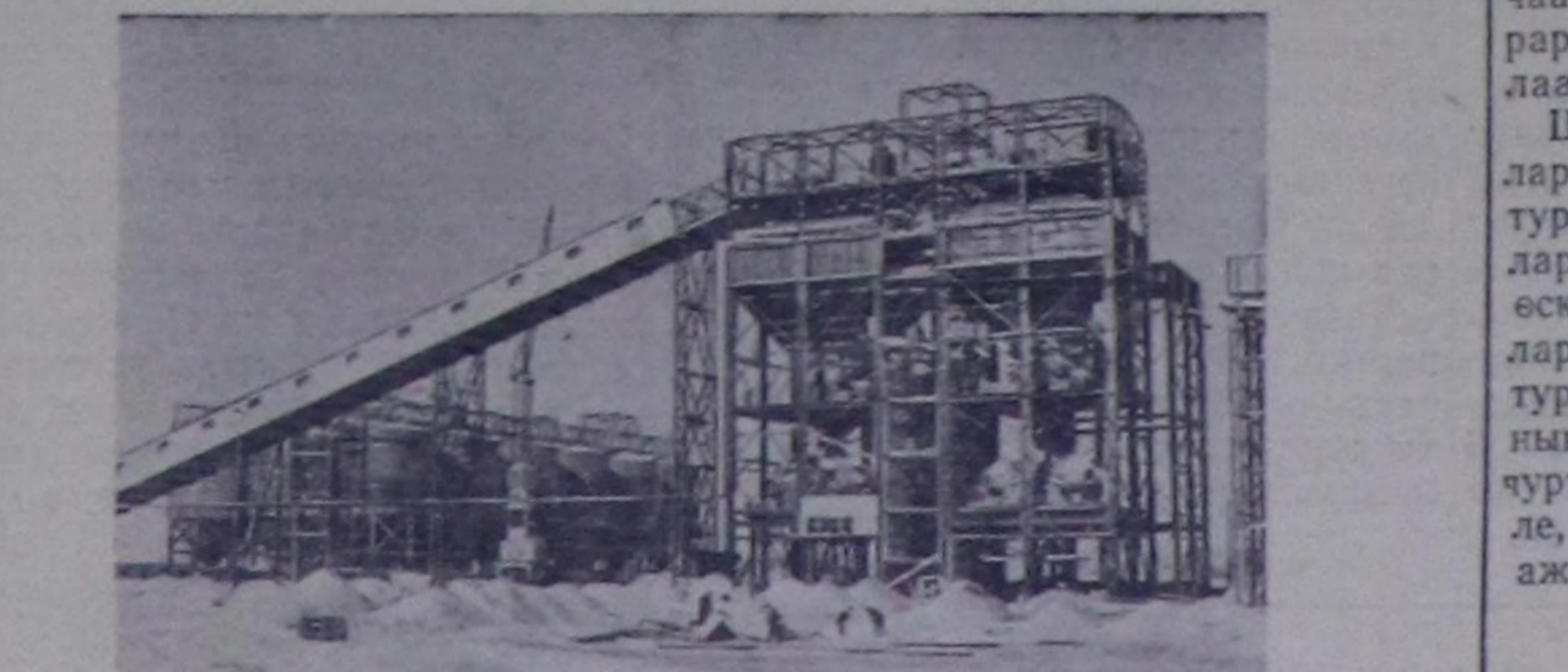
Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле Россияның улустары Октябрьниң социалисттик Улуг революциязын үндүргөш, капиталисттик кулданышкынының кичинизден хосталганнар болгаш улустарың социализмге орукту ажитканыр, Украин улус орус улустуң соон дарый бир дугаарында социализмин оруу-биле чоруткан, эңинде кээп, бодунуң национал украин күрүнесин тургускаш, база оон-биле бодунуң төөгүзүңүң чаа болгаш чогуң-на алдарлыг үениң эгезин салгаш бодунуң чүс-чүс чылдагы күзел-соруун чедиң алган.

Эш А. Я. Вышинскийни Ленин ордени-биле шагнаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЛЫ

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министринин Бирги оралакчызы эш А. Я. Вышинскийни төрүтүңгөн хүнүндө бээр чеден хар харлааның холбаштыр болгаш Совет күрүнесин мурнунга оон шылгарангай алдар-хавыязын демделгевышаан, эш Андрей Януаревич Вышинскийни Ленин ордени-биле шагнаар.

ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1953 чылдын декабрь 9.

Сталинградгидрострой. Зелоний ортулукта механизастатыңан күчүлүг бетон заводунуң тудушкун ажалдары чоруп турар. Бетон холуштуруп кыларының ийи секцияларының металл конструкцияларының монтажы шагда-ла доозулган. Ам заводтун өске-даа ажалдары калбарып турар.
Чуртукта: Зелоний ортулукта механизастатыңан күчүлүг чаа бетон заводунуң тудушкунунун нити хевирин.
Чуруу А. Македотову. СЭТА-нин прессклишези.

Кышкы каникулдун үезинде ажилчынарның болгаш албан-хаакчыттарның уругларының дыштанылганының дугайында

1953—1954 өөредилге чылының кышкы каникулунуң үезинде ажилчынарның болгаш албан-хаакчыттарның уругларының дыштанылганының дугайында доктаалды ВЦСПС-тин секретариаты үндүргөн. Чурттуң 146 республикалар, крайлар, областар болгаш улуг-үлөтпүр төптөринге каникул хүнеринде профэвилелдер чөвүлелдери чаа чылдың ёлкаларын организастаар, анаа ажилчынарның болгаш албан-хаакчыттарның 2.220 муң уруглары келир. Эвилелдер Бажының Колонналарлыг залыңа Москваның школачыларыңа болгаш уруглар бажынырының уругларыңа нити хоорайның чанчыл болган чаа чылдың ёлказын тургускан турар. Анаа 100 муң уругларың чаалаар.

Школачыларга чаа чылдың ёлкаларын од ышкыш клубтарга, культура бажынырыңа болгаш ордуларыңа, кызыл бултаннар болгаш өске-даа черлерге эрттирерин, уругларга утрениктерин, кежээлерин тургузарын, эң эки совет киноларны көрүлдөш кыларың, бистин чуртувустун алдарлыг кижилери-биле, чогаалчылар-биле, уран-чүлө ажилдакчылары-биле ужуражыш-

кын организастаарын профэвилелдериниң төп, республикалар, крайлар, областар, заводтар, фабрикалар болгаш чер-чер комитеттеринге ВЦСПС-тин секретариаты хүлээткен. Уругларның бот-тының уран-чүлө, уругларның техниктиг чогаалдыгаларының болгаш кылымал уран-чүлөңүң көргүзүлгелерин организастаарын айткан. Уругларның музейлерге болгаш делегелерге экскурсиялары, театрларга болгаш киноларга коллективтиг барышкыныры болур. Профэвилелдериниң библиотекаларыңа уруглар-биле беседалары, номнарның ыттык номчулгалары, эң эки номчулгунуң болгаш чечен-чугаа чогаалдакчызың конкурстарын чорударын айткан болгаш ном делегелезин организастаан турар. Кышкы байдалдарга таарыштырыңан пионер лагерлериниң базаныңа, а дыштанылга бажынырыңа черлерге школаларың каникулдарың үезинде бирден чеди чедир класстарың өреникчилеринге оң ийи хонуктун хүндүсү пионер лагерлерин ажиткан турар. (СЭТА).

МТС-терде тудуушкунуң

ОРЕЛ. Областың МТС-теринде септелге мастерскаяларың, гаражтарың, механизаторлар чурттаар бажынырының улуг тудушкунуң ажалдары чоруп турар. Миенский чаа МТС-ниң бүгү бүдүрүлгө тудулары ажилдала кирген. Мастерскаяның чырык делгем корпустары чаа-чаа станоктар болгаш апаратуралар-биле деритинген. Чыл төңчүзүңе чедир областа машиналар септелгезин талазы-биле элзэн каш чангыс-аай мастерскаялар болгаш гаражтар ажилдала кирер. Механизаторлар 200 ажыг квартиралыг чаа бажыныры алырлар. (СЭТА).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистерниң үчөдунда болгаш партия херээниң эмгелелинде четпестерни узуткаар

СЭКП Кызыл хооркомунун чоокта болуп эрткен ийги пленуму хоорайның партия организациязында коммунистерниң үчөдунун база партия херээниң эмгелелинде дугайын чуугаалашкан.

Бо айтырыг талазы-биле СЭКП хооркомунун секретары эш Анкудиновтун илеткелинден болгаш саналдардан илеретин болза, сөөлгү үеде хоорайның парторганизациязы партияның иштиги ажылынын чугула кезээне чамдык экижилгенин чедип ап шыдаан. Партия хооркомунун XII пленумунга бо айтырыгны чуугаалашкан, четпестерни илеретип, шиптир үндүргенинин сөөлүнде партияның чамдык эге организациялары коммунистерниң үчөдун чурумчуткан, партия херээниң эмгелелин экижиткен. Ылангыя автобазада парторганизацияның (секретары эш Степачук) коммунистерниң үчөт картокказында кежигүнерин болгаш кезээне чамдык экижилгенин чедип ап шыдаан. Партия хооркомунун XII пленумунга бо айтырыгны чуугаалашкан, четпестерни илеретип, шиптир үндүргенинин сөөлүнде партияның чамдык эге организациялары коммунистерниң үчөдун чурумчуткан, партия херээниң эмгелелин экижиткен. Ылангыя автобазада парторганизацияның (секретары эш Степачук) коммунистерниң үчөт картокказында кежигүнерин болгаш кезээне чамдык экижилгенин чедип ап шыдаан.

Бо айтырыг талазы-биле СЭКП хооркомунун секретары эш Анкудиновтун илеткелинден болгаш саналдардан илеретин болза, сөөлгү үеде хоорайның парторганизациязы партияның иштиги ажылынын чугула кезээне чамдык экижилгенин чедип ап шыдаан. Партия хооркомунун XII пленумунга бо айтырыгны чуугаалашкан, четпестерни илеретип, шиптир үндүргенинин сөөлүнде партияның чамдык эге организациялары коммунистерниң үчөдун чурумчуткан, партия херээниң эмгелелин экижиткен. Ылангыя автобазада парторганизацияның (секретары эш Степачук) коммунистерниң үчөт картокказында кежигүнерин болгаш кезээне чамдык экижилгенин чедип ап шыдаан.

тия хооркомунун XII-ги, обкомунун VII-ги пленумарының доктаалдарының күүсөдзегинге харысалга чок болганын пленум айткан.

Бо талазы-биле ылангыя областың культура эргелелинде, облонода, облместропрома, облпотребсоюзта партия эге организациялар (секретары эштер Шабанов, Курченок, Кандауров, Володский) шынгы шүтүмчүлөге таварышканнар. Чижэ, областың культура эргелелинде парторганизацияның үчөдун сандалгай, шилчип келген ийикке үчөттан үнген коммунистерниң демделелин даңзыга кылбай турар. Чамдык кежигүнерин талазыдан партия дадывырынын төлөттезин саадалап, шын эвес хавыртып турганын парторганизация херекке албайн келген.

Ол парторганизацияда партия херээниң эмгелелин тергип багай. Эвээш санын хуралдары четпес белеткел-биле чыгылдыр эрттирээде, оларның протоколдарын үй-балай кылып, СЭКП хооркомунга улуг озалдашкын-биле кирип келген. Парторганизация секретары эш Шабанов пленумга санал бергеш, бодунун ажылында ол четпестерни бошүтүмчүлөчү эзу-биле миниринин улугу, харын «ажыл албаным улуг, чамдык чок кижин мен, үргүчү командировакпал турдум» дээн чижектер үндөп чок чыдаганнарга ооргаланын орадлашкан. Мындыг аныктык байдал облпотребсоюзтун транспорт конторазында, область судунда, ИОТК-да парторганизацияларда (секретары эштер Потаркин, Куляевцев, Фролов) база бар болган.

Ол ышкаш үчөттан үнөмий чыда, бир организациядан эске организацияны азы хоорайдан районнарже ийикке эске областар, крайнарже коммунистерниң кайы-хамаанчок үер чоруу хоорайның парторганизациясында амдыгаа чедир узуткатынааны, оң ужурунда партия үчөдунга будулгазынаар болдунур турарын пленумга база демделгээ.

Коммунистерни, ылангыя анык коммунистерни кижизидип өстүрерин ажилы хоорайның парторганизациясында дык четпес тургустунганын илеткелчи болгаш санал бергендер тодаргай чижектерге көргүзүп чуугаалааннар. Партия кежигүнеринге кандидаттарын иштинде стажин эрттиргенер чамдык парторганизацияларда ам-даа хей. Ылангыя Кызылдын автотранспорт конторазында парторганизацияның хүлээп алган кандидаттарының хей кезин кандидат стажин эрттирген. Олар-

нын аразында 1943 чылда-ла кандидатка хүлээп алган Адыг-оол, Горбунов ышкаш коммунистерниң херээ мынчага чедир шиптирлетингээ.

Четпес ажылдааны, амыдырал чуртталгага чурум чок чүүлдер үгеткени дээш каш чыл бурунгаар партия талазы-биле хемчег алдыргылаан коммунистер хоорайның парторганизациясында ам-даа бар болуп турар. Шынында оларның аразында мурунку четпестерин шагдала эттинип, практиктиг ажилга боттарын шыныктырып шыдаан эштер эвээш эвес, ынчалзажок олар мынчага чедир-ле алдырткан хемчеглеринден адырылбаан.

СЭКП-ниң Кызыл хооркомун тус-тус эге организациялар хемчеглиг коммунистер-биле ажил чорутпайн, оларның алган хемчеглерин дүжүрүнчө сагыш салбайн, чыл-чылы-биле узамдыктырып келгенин мынчанга партия хооркомунун ийги пленуму шынгызы-биле буруу шапкан.

Ол ышкаш СЭКП хооркомунун бюорозу болгаш партия эге организацияларының чамдык секретарылары партия дадывырын дужаарынын база оон отчөдун чогуур өйүндө кириринин талазы-биле СЭКП ТК-ның инструкциязы шынгы сагыш чорукту ам-даа чедип ап шыдавайн турары пленумга илерез. Бо талазы-биле ылангыя область прокуратуразында парторганизация улуг хажыдышкынаарны болдуруп келген.

Бо үстүндө санатынган четпестер болза, СЭКП хооркомунун, оң партия, профэвилел, комсомол организацияларының килдизинин талазыдан тус-тус парторганизацияларда партия херээниң эмгелелинде, коммунистерни тодаргай үчөдун тургустунганын эвээш кичээнегэй салып, оңу экижилер дугайында парторганизация секретарыларына негелдени кошкаш тургузуп, практиктиг дуза чедирбейн келгенинин түнелинде болдунган.

Партия хооркомунун ийги пленуму үстүндө улуг-улуг четпестерин дүрген чайладып узуткаарын хандыраа чогуур шиптиртин үндүрген.

СЭКП хооркомунун бо пленуму хоорайның VIII партия конференцияны 1954 чылдын январь 16-да чыгылдыр, аңаа хоорай чагайжыктыр байдла болгаш парторганизацияларын сорулгазы база областың V партия конференцияныч делегаттар сонгууру—мындыг ийи чүүл айтырыгны чуугаалажырын доктааткан.

Суму Совединиң сессиязы

Кызыл көдээ районун Ээрбек суму Соведини V сессиязы сумуда улус өөредилгезинин дугайында айтырыгны чуугаалашкан.

Сессия Бай-Булуң школазының директору эш Якименко, Ээрбек школазының өөредилге эргелекчизи эш Черкашин оларның илеткелдерин алгаш, ол школарда өөредилге-кежизидилгелер ажилдарының байдатында чедирбейн болгаш четпес чүүлдерни илереткен.

Ол ышкаш сумуда улуг улустун бижик өөредилгезинин дугайын сессия көргөн. Бижик билбес чорукту узуткаарынын 2 болгаш сумуда ажилдап турар болза-да, ында бижикти билбес база биче билер кижилер шупту хаара тутумаанын сессия демделгээ. Элегес-Аскинда болгаш Ээрбектин Эки-Ойтут деп черде чурттап турар 56 кижик бижик бөлүмүнеринде өөрнемейн турар. Суму Соведи (даргазы эш Дырткы-оол), районо бо талазы-биле харысалга чок ажилдап турарын суму Соведини депутаттары, активчилер шүтүмчүлөз.

Суму Соведи школарга четпес дузалап келген. Одаар ийи, хөмүрдүш ам-даа четпелетингээ. Суму Соведини даргазы эш Дырткы-оол, депутаттар школарын амыдыралы-биле таныш эвес, школарга кирбес болуп турарын сессиянын киржикчилери шынгы буруу шапканнар.

К. ХЕРТЕК.

Эки ажилдыг почтачылар

Парлаалга таралгазын почтачыларын ролу улуг. Олар партия, хүрүне, хей-ниити органыры-биле ажилчы чоннарын аразында харылзаанын база совет кижилеринин амы-хуу найыралынын хүн-буру харылзаанын быжылгап турарлар.

Эки ажилдыг почтачыларын чон хүндүлээр. Оң чижээне Чөөн-Хемчик районун Баян-Талада «Октябрь 30 чыл ою» көдээ ажил-агый артелин кежигүнер эш Конзан-оолду кирип болур. Колхоз биле Чадаана хоорайнын аразы 35 километр. Манга почтаны неделя санында 3 катал ап турар.

Эш Конзан-оол почтаны чүтле чагыс черге экеп кааптар эвес, а харыш солунарын, сеткүлдери болгаш чагааларын тус-тус чедер элегеринге апарып берип турар. Почтачынын ол эки ажилын чон мактап турар.

Эш Конзан-оол бодунун коммунист хүлээлгезин үлөгелин күүсөдөп, политшколада эки өөрнемейн турар. 1954 чылдын солун чагыдылганын колхозчулар ортузунга ол эки организациястур.

К. БАДЫ-ЧЫРГАЛ.

Улуг-Хем районун Димитров аттыг колхозта коммунист эш Часкал-баа база-ла эки ажилдыг почтачыларын бирээни.

Ол болза, почтаны колхозка 3 катал экеп турар. Чаа чылда чагыдылга бижидилгезин организациястур талазы-биле партия эге организациянын ажилына илдепкейлиг дузалажып турар.

Т. БАЛГАН.

ЧОНУН ПАРЛАЛГА ЧАГЫДЫЛГАЛАРЫ

1954 чылда парлаалга чагыдылганын талазы-биле бердинген санын Өвүр районун ажилчы чоннары бо чылдын декабрь 1-ге чедир «Шын» солунун 73,5 хуу, «Тувинская правда»—80 хуу, «Тыванын аныктары»—76 хуу, «Молодежь Тувы» солунун—100 хуу болгаш «Сыдыс-чыгыш»—103 хуу бижиткен. Төп солундарын болгаш сеткүлдери чыгылдылгы база калбарган.

Чонун ортузунга парлаалга чыгылдылганын ажилын организациястур талазы-биле эштер Адыгжи, Каячыр-оол, Шаравин, Хандагайты суур Соведини даргазы эш Садыг олар эки ажилдаан. Районда бижидилге улам калбарып турар.

М. МИРЧИН.

Улуг-Хем районун Хайраканда Мишурин аттыг колхозтун эге школазынын башкылары ажилчынары болгаш өөреникчилери 1954 чылдын солун чагыдылганын организациястур чоруткан. Ол ажилга III, IV класстарынын башкылары эштер К. Намзырай, О. Шура олар илдепкейлиг кирип, класстарынын өөреникчилерин чагылдылгаже буруу хаара тирткан. Чагыдылганын ажилы үргүчүлөп турар.

В. ДОРЖУ.

Латви ССР. Республиканың колхозтары күрүнөгө ынаавыла дужаалданын планын күүсеткеш, көдээ ажил-агый продуктуларынын артыкшыгын чаа белеткел өрткөктерин Эзугаар садыглап турарлар. Рига районун «Мангали» колхозу районун хергелекчилер эвилелинге 20 тонна картофельди болгаш 100 тонна капустаны саткан. Чурукта: Рига районун хергелекчилер эвилелинин даргазы А. Я. Грабовский «Мангали» колхозтун төлээлекчизи К. К. Бауред (солгай талазында) картофельди хүлээп ап турары. Чуруу Е. Ясеновтуу. СЭТА-нын прессклишези.

Гектар бүрүзүндө 800 центнер картофель дээш

Украин ССР-нин Житомир областын Радомышльск районунда Май 1 аттыг колхозтун эвено удурткучу, картофельдин бедик дүжүдүнүн мастери эш Марта Саввишна Худолый бодунун ажилынын дүжүлганын болгаш моон сонгаар чедип алып сорулгазын «Сельское хозяйство» солунда бижип турар.

Оң эвенозу чыл буру картофельдин бедик дүжүдүн ап турар. Дайын мурундагы чылдарда га бүрүзүндө 700—800 центнерин, а 1940 чылда талын 1.285 центнерин алган. Эрткен чылын участоктун кол шөлүнүн бир газында 365,4 центнерин, а ийи га шөлдүн га бүрүзүндө 806 центнерин алган. Бо чылын агаар-бойдустан байдла таарымчалыг эвес, июль күнүтүз илдеп болган болза-да, га бүрүзүндө ортумаа-биле 400 центнерин, чамдык участоктардан 600—850 центнер дүжүттү алган.

«Силернин чедирбейн келгенин чагыдып чүдөл? деп колхозчулар бистен айтырып турар. Чунун-даа мурунда бистин эвенозунун найыралды күш-ажылы коллективинде-дир деп харылап турар бис» деп М. Худолый бижип турар.

Эвено кол чугула агротехниктиг хемчеглерин чорудуп, эртемчилеринин болгаш муракчыларын дүжүлгезин калбаа-биле ажыглап турар. Бо бүгүнү ажылавылаан, бүгү ажилды өй-шаанда болгаш эки шынарлыг чорудуп турар. Моон мурунда 18 сантиметрден хандыр анларбайн турган хөрүнүнү черге удобриени эки чорудуп, 25 сантиметр чедир хандыр анларга тургаш, картофельди өстүрүп турар. Хөрүзүнге удобриени киргериинче улуг күштү салып турар. Бо чылын 10 гектар картофель шөлүнге 135 центнер минералдыг удобриенилер, 400 тонна өдөк, 100 тонна торф, 80 центнер хүл болгаш 60 центнер куш өдээ төккөш, удобриенилерни участоктарын оңа байдалдарын барымдаалап ажыглап турар.

Урезин ажилыне улуг кичээнегэй ийи салып турар. Полесскийн эртемчилер станицанын удуртулганы-биле эш Худолыйн эвенозу картофельди эш сорттарын (эрте бижар «сеянец—328», ортаа үеде бижар «сеянец—419», орай бижар «сеянец—415») өстүрүп турар. Урезинге кургаг, каракталчак чемиштер үрелбээр картофельди күстүн эки эвес үези дүжериин бетиинде сентябрьнын баштайгы чартында шилип алып, ол сорулга-биле 50-ден 100 грамм чедир деңизилг картофель чими илдеп ала, арай улуглары чил-лөрттөн эвээш эвес каракталчак чемиштерилг кылдыр одура кескеш өстүрүп турар. Бир гектарга ийи чартык тоннадан эвээш эвес картофельди олуртуп.

Урезинни яровизацияга салыра олуртулганын шөлүндөн ырак эвес черге кылып турар. Урезиннерин үрелбизин дээш саван дөжөккө хүн херели шупт дээп турар кылдыр төккөш, кырын саван-биле чуугаладыр шыл каар. Чагсы азы сооксумаар болу бергенде картофельди саван-биле кылгандыр базырар.

Олуртулганын хүнүнде үрезиннерин азот-бактериялыг удобриенилер-биле сайырадып ап турар.

Картофель олуртулганын дөрбөлчүн-уяланчак аргазын эвено каш чылдын ишинде практикалап келген. Картофельди олуртураа андазынын, культиваторну, а сайырадып ажилдарына тракторга болгаш эльга сөөртүр механизминерин ажыглап турар. Бир дөрбөлчүн онгарын булуңунарына картофельди 2-ни салыр. Онгарларын аразы 60 сантиметр турда, бир гектарга 28 муң хире онгар, азы 56 муң хире дөштөр болуп турар. Онгарларын болгаш

дөштөрүн шак ынчаар таарымчалыгынын ачызы-биле үнүштерин эки сырып, чемиш болгаш чырык талазы-биле шөлдүн ден-дески болуру хандыртынып турар. Үнүштер болза, одуруглар аразын халегелеп, хөрүнүн кургаашкындан камгалап турар.

Үнүштерни кизымаккай ажаары—бедик дүжүт алдынын кол чүүлдеринин бирээни. Бо дугайын бистер практикага көрүп бүзүрээп болгаш тарылганы сайырадып ажылаарына үе-шакты-даа, күштү-даа харылаанын турар бис деп эш Худолый бижип турар.

Урезинни эки хөмөр болгаш шөлдүн кырын дески болдуруп эвено олуртулганын үезинде илтирээчкини чорудуп турар. Бо чылын картофельдин олурткан соон дарый чашкын болган. Ычтангаш хөрүнүн кыры дөңгөлчүлөткөзүн база бок үнүштер үнөмийн дээш үнүш күстүн үнүп келиринин мурунда шөлдү катап илтиртенкен. Үнүштер көгерип үнүп келгенин соонда база катап илтирээч. Илтир бичи таваржыл хөмгөн үрезин кестине-берген черлерге картофельди база катап олурткан. Оң соонда одуруглар аразын 10—12 сантиметр ханы кылдыр үш удаа үлдүретен болгаш бок үнүштерин ашталгазын чоруткан.

Картофельдин бедик дүжүдү дээш демиселге база улуг ролдуг болуп турар фосфор болгаш калий колумактыг азоттук удобриени-биле чагы үеде үш удаа чедир немелде чегерилгени чоруткан.

Бир эвес өй-шаан эрттирп, эки шынарлыг эвес ажаап алып болза, эки дүжүттүн чамдык кезин чидирип болур деп чүвени билгеш, М. Худолыйн эвенозу ажаап алмышкынага каян-даа хожудавайн турар. Бо чылын картофельди сентябрьнын бир дугаар чартында каскан. 0,60 гектар участоктан «сеянец—328» деп чаа сорттун дүжүдүн алган. Бүдүн чартык гектар шөлге «сеянец—419» деп сорт гадан 850 центнер дүжүттү берген, артык беш гектарга ортумаа-биле га бүрүзүндө 631 центнерин алган.

Бедик дүжүттү өстүрер дээш эвээш эвес куш-ажылы үндүрер ужурулуг. Эрткен чылын бир гектар картофельге—хөрүнүн белеткериинге, олуртулгага, тарылганы сайырадып ажилдарына, дүжүттү ажаап алмышкына—колхоз нитризи-биле 184 күш-хүнү чарыгдан болза, М. Худолыйн эвенозунга 359 күш-хүнү болган. Моон көөргө, бо эвенозун бир гектарга чарыгдан күш-хүнү нити колхозтундан дык ажил турар болза-да, орула талазы-биле ол бодунун ажилыг түнелин берген. Колхозка нитризи-биле бир тонна картофельге 19,7 күш-хүнү чарыгдан болза, а эвенога чүтлө 9,8 күш-хүнү болган.

СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунга эш Н. С. Хрушев бодунун илеткелинге М. Худолыйн эвенозунун кайгамчыктыг чедирбейн демделгээ. Аңаа улам сорук кирбешан, картофельдин бедик дүжүдү дээш, сентябрь Пленумунун салган сорулгаларын күүсөдир дээш эвено чаа хүлээлгени алган—келир чылын бир гектардан 800 центнерден эвээш эвес картофельди өстүрер. Ам участокту 15 га чедир көүдөткөн болгаш күзүн чарып белеткээ. Ам удобриенилерин—өдөкти, куш өдээ, хүлдү, торфту белеткен турар. Бүгү шөлдү чүтлө дөрбөлчүн-уяланчак арга-биле олуртуп деп турар.

Социалисттик чарышты калбартышан, бистер келир чылын картофельдин бедик дүжүдүн колхозта бок бүгү шөлүнге чедип ап шыдаар бис—деп М. Худолый бижип турар.

Тудуг бригадазында партия бөлүү

Тес-Хем районун Калинин аттыг колхоз 1949 чылда организациястаттынган, а 1950 чылда аңаа Киров аттыг колхоз катышкан. Ийи колхозтун шак ынчаар улгаттыр катышканы артель ажил-агыйын хөгжүдеринге таарымчалыг байдалды тургускан.

Колхоз бүдүрүлгезинин участоктарына коммунистерниң саны өскөн. Оң ачызында бригадаларга болгаш фермаларга партия бөлүктөрүн тургузар арга бар апарган. Амга үеде колхоз бүдүрүлгезинде 4 партбөлүктөр бар. Колхозтун партия организациязы (секретары эш Кескэй-оол) партбөлүктөрүн удуртуп, оларга даянып ажилдап турар.

Партия бөлүктөрү колхозчулар ортузунга партия-политиктиг ажилдарын чорудар талазы-биле боттарынын улуг ролун көргүзүп, агитация-массалыг ажилды бүдүрүлгө сорулгаларына дүштүр чорудуп келгенер.

Колхозтун нити ажил-агыйын сайырадыры болгаш улам быжык-лаары дээш, колхозчуларын сууржун амыдыралче дүрген темпийг шилчидер дээш, тудугчулар ортузунга масса-политиктиг ажилдарын хүн-буру экижилдип келгенинин түнелинде, тудуг бригадазында партия бөлүү ажилды багай эвес түнелин көргүскөн. Ында 16 коммунистер бар. Оларнын шуптузунда партия бөлүү даалгалар бар.

Партбөлүктүн организатору эш Тевий-оол кижизидилгенин болгаш

угаадылганын методу-биле колхозчуларын медреселин бедидип, тудугчуларын күш-ажылдын чурумун сагырынче, ажил нормаларын ажыг күүсөдиринче мобилизастап турар. Ында коммунистер күш-ажылга-даа, хей-ниити ажилында-даа илдепкейлиг кирип келгенер. Бригадада агитаторлар доктаамал ажилдап турар. Сөөлгү ийи кварталдын дүргүзүндө беседалар болгаш солун номчулгалары 31 катал болтулаан. Бригаданын агитчуудузу 6 удаа үнгөн. Көргүзүп самбыразынга социалисттик чарыштын муракчыларын 2 катал илереткен. Тудугчулар ортузунга лекциялар номчулгалары 4 катал организациястур.

Партия бөлүүнүн хуралын 2, бригаданын бүдүрүлгө хуралын 4 удаа чыгылдырган. Ол хуралдарга бригаданын бүдүрүлгө онаалдаанын айтырын, күш-ажылдын сагылга-чурумунун дугайын, социалисттик хүлээлгелер дугайын, СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалынын дугайын болгаш эске-даа элчеглиг сорулгаларын чуугаалашкан.

Сорулганын күүсөдзегин дээш организациястур ажилды ук партбөлүк кошканын. Бригада бо ажил-агый чыгында көсүк чедирбейн келген болган. План Эзугаар чуртталганын 22 бажыннарын тудуун дооскан, ук бажыннар бурун-биле ажыгладала кирген. Малдын 6 чаа каялаарын тудуп, ажыгладала кирген, 6 эрги каялаарын септээн. Колхоз гаражынын кол тудуу доозулган.

Тудуг бригадазы колхоз баштаар черинин база колхозчуларын нити хуралынын чөпшээрелин Эзугаар Сталин аттыг колхозка мал эмнелгезинин чагыс-аай хевирлиг чаа тудуун доозуп берген. Ол-ла бригаданын киржикчилери районун ортумаа школазынга ийи аал ишти чурттаар чаа бажынны тудуп берген. Керээ Эзугаар ол ажилдардан колхозка кирер орулга 89 муң-рубль чедип турар.

Бригадада ам 22 кижик ажилдап турар. Оларнын аразында эштер Шойдак, Бады, Уванзай олар күш-ажылга бедик көргүзүлгү муракчылар болуп турарлар. Күш-хүнүнү минимал олар ыракта-ла ажыг күүсөткөнөр. Оларнын эки ажилынын түнелин бригаданын, колхозтун көргүзүп самбыраларына, колхозтун болгаш районун хүндүлөп самбыраларына илеретип турган.

Ол партия бөлүүнүн ажилына колхозтун партия организациязы багай эвес дузалажып келген. Партия бөлүүнүн организациязын колхоз активинин хуралдарына, суму Соведини сессияларына, партия организациязынын бюорозунун хуралдарына олуртуштуруп турган. Балуку организациячыныг хүн буру даалгаларын болгаш сургаалдарын берип келген.

Колхозтун тудуг бригадазында партия бөлүү партия эге организациязынын удуртулганы-биле бодунун ажилынын чедирбейн келген улам быжылгап шыдаар.

К. МААДЫ.

Көдээ пропагандистерниң семинары

Көдээ пропагандистерниң билини бедидер, оларнын методтук дүржүлгезин улам байдар сорулга-биле СЭКП Кызыл райкомун чоокта чаа ийи хүнүн семинарын организациястурган. Аңаа колхозтарда партиянын политшколаларында 10 пропагандистер олуржуп эрткен.

Семинарга политшколаларга өөренир тематикалар азы-биле болган лекциялардан аңыда СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын амыдыралга боттандыр дугайында база делегациянын агы байдатынын талазы-биле лекциялар номчутунган.

Пропагандистерни методтук дүр-

жүлгезин солустурар сорулга-биле информациялар база болган. «Чер-биз» колхозта пропагандист эш Шомуктай, Сталин аттыг колхозта—эш Баазан, «Х улуг хурал» колхозта—эш Анай-оол олар боттарынын ажилынын дугайын допчу, чуугаалааннар.

Х. КИМ-ООЛ.

Дайынга өлгөннөргүн өг-бүлөзүн болгаш күш-ажыл инвалиттерин сагыш салыышкын-биле хүрээлээр

Гитлержи аг-шериге удур Ада-чурттуң дайынның чылдарында тулчуушкуннарга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелеринин, дайынга кемдөөн инвалиттеринин социалдыг хандырылганынче партия-биле чазак улуг кичээнгейни салып турар.

Чонунч социалдыг хандырылганынче пенсияга, пособиенге чарыгдар акша-мөңгүнү чазак күрүнө бюджеттен чыл санында дыка хөйүн үндүрүп турар. Оон-биле кады оларны үндүрген, көдээ ажил-агыйның продуктулар дужаалгаларында хостааш, оларның уруг-дарынын талазын чок өөредилгени хандырган. Ол ышкы санитарийлерге, дыштанылга бажыныннар, курорттарга баар халас пүткөлдерин оларга тыпсыр чуруму база доктадып тургускан.

Төрөл-дөргүлү чок, назылап кыраан хамаатыларга инвалиттер бажыныннар, а өскүс уруглар уруглар бажыныннар база хөй-хөйү-биле туруп тургускан. Оон-биле чергелештир партия болгаш чазак дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелерин, инвалиттерин бүгү-ниинин кичээнгей-биле хүрээлээр, оларның материалдыг хандырылганын үргүлчүлүктү коллективтиг шефтершиктин чоруткан турарын чер-черде бүдүрүлгө, албан черлеринин, хөй-ниити организацияларын удурткучуларын хун-бүрү негеп турар.

Бистин областың элээн хөй организацияларын удурткучулары инвалиттерин болгаш дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелеринин материалдыг негелделерин хандырап талазы-биле ажылга эвээш эвес кичээнгейни салып келген. Чижээлээр: облпотребсоюзтуң коллективтиг өг-бүлелерин ээлери дайынга өлгөн Бабкина, Давыдова, Ненашева, инвалит Новиков оларга материалдыг дужаалганын көргүзүп келген.

«Тыва алдын» трестинин коллективтиг ада-нелери чок, өскүс чаштар: Барышкова, Осипова оларны чылыг фуфайкалар болгаш тоннар-биле хандырганнар. Инвалиттерге болгаш Ада-чурттуң дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелеринин база күш-ажыл кылып шыдавастаннарга область эмнедгезинин (кол эмчизи Парфенич), ХоорХН-нин (даргазы эш Коженин, оларда профэвилел комитеттери (даргазы эш Сухачев), идик даараар мастерская (директору эш Маадыр-оол), типография коллективтери болгаш өске-даа албан бүдүрүлгө черлеринин талазында улуг кичээнгейни салып турарлар.

Ынчалзажок, бистин чамдык албан организация черлеринин удурткучулары дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелеринге болгаш күш-ажыл инвалиттеринге дуза чедиреринин талазы-биле ажылды тоол көрбөс, оларның негелде, хомудалдарына дыннангыр эвес ийикпе, азы эзу барымдалап көөр таварылгалар кайы көвей.

Моон чижээнге эдип чазар күш-ажыл лагер салбырынин начальниги турган Гилев биле Смыгин, оон амгы начальниги ш Кононенко оларның талазында Ада-чурттуң дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелеринге, инвалиттерге дужаалчы чедиреринче шуут-ла сагыш салбайн келгенер.

Ашактары дайынга өлгөн ам хоорайда чурттап турар ийн херээжен хамаатылар эштер Данилина 4 шко-лачы уругларлыг, база 3 школачы уругларлыг Гостюхина оларга бо үстүнде черлерден материалдыг дуза ламчы көргүзөр дугайында хооркүүс-комуну эрткен чылын-на хөй дапкыр шитпири турбуже, база оларның боттарында каш удаа билдирини-кинер, дилелер кирип турбуже, олар кандыг-даа дуза көргүспейн барган.

Кызыл районун «Х улуг хурал» колхозтун даргазы Филимонов ашаа дайынга өлгөн колхозчу эш А. Путищеванын бажынын соок дүшкүжө чедир-ле четче туруп бээр дугайында сагыш салбайн келген болгаш харын ам ол сөөлгү үезинде үш уруглары-биле чурттап турганы өске кижинин квартирасында үнүп бээр ужурга таварышкан.

Шак ындыг байдалдар кайда-даа бар. Бо чоруктар-биле моон соонгар этежиң болбас дээрзин үстүнде четпестерге хамааржып турар организацияларын талазында ултпас чугула.

Мынчангаш Ада-чурттуң дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелери, күш-ажыл инвалиттерин бүгү-ниинин кичээнгей-биле хүрээлээр, оларга материалдыг талазы-биле үзүк чок дужаалар ажылче чер-черде албан организация, бүдүрүлгө черлеринин удурткучулары кичээнгей сал-за чогуур.

Н. КОЛОДЕЙ,
Кызыл хооркүүс-комунуң социал-хандырылга килдизинин эргелекчизи.

Ашактары дайынга өлгөн ам хоорайда чурттап турар ийн херээжен хамаатылар эштер Данилина 4 шко-лачы уругларлыг, база 3 школачы уругларлыг Гостюхина оларга бо үстүнде черлерден материалдыг дуза ламчы көргүзөр дугайында хооркүүс-комуну эрткен чылын-на хөй дапкыр шитпири турбуже, база оларның боттарында каш удаа билдирини-кинер, дилелер кирип турбуже, олар кандыг-даа дуза көргүспейн барган.

Кызыл районун «Х улуг хурал» колхозтун даргазы Филимонов ашаа дайынга өлгөн колхозчу эш А. Путищеванын бажынын соок дүшкүжө чедир-ле четче туруп бээр дугайында сагыш салбайн келген болгаш харын ам ол сөөлгү үезинде үш уруглары-биле чурттап турганы өске кижинин квартирасында үнүп бээр ужурга таварышкан.

Шак ындыг байдалдар кайда-даа бар. Бо чоруктар-биле моон соонгар этежиң болбас дээрзин үстүнде четпестерге хамааржып турар организацияларын талазында ултпас чугула.

Мынчангаш Ада-чурттуң дайынга өлгөн дайынчыларның өг-бүлелери, күш-ажыл инвалиттерин бүгү-ниинин кичээнгей-биле хүрээлээр, оларга материалдыг талазы-биле үзүк чок дужаалар ажылче чер-черде албан организация, бүдүрүлгө черлеринин удурткучулары кичээнгей сал-за чогуур.

Н. КОЛОДЕЙ,
Кызыл хооркүүс-комунуң социал-хандырылга килдизинин эргелекчизи.

Редакцияга ЧАГАЛААР

Колхозтарда четпестерни дарый чайладыр херек

ССРЭ-нин көдээ ажил-агыйн улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунуң доктаалын боттандыра-ры-биле холбаштыр колхозтарны быжыглаар, колхозчуларның мате-риалдыг чаагай байдалын улам эки-жерде талазы-биле улуг сорулгалар салдырган.

Бистин областың байдалына кол-хозтарны быжыглаарына чайлаш чок хамаарышкан бир чугула чүүл болза, чаа тудугларны калбартыр, оларның шынарын экижерде, кол-хозчу өреге бүрүзү шуптузу чурт-талга бажынын болуру улуг сорул-га болур. Амгы үеде Эрэин районун колхозтарында байдалды ап көөргө, чаа тудугларны калбартыр талазы-биле ажил хожудаашкында туруп турар.

Элээн хөй колхозчу араатар суур-жуң амдырадык шилчи, бажынын-да чурттап, эрткен каш чылдардан бээр чаа колхозчу суурлар тургус-туруп келген болза-даа, районун бүгү колхозчу араатарынын хөй ке-зи ам-даа өгдерде чурттап турар. Чүгүле «Коммунизмче орук» колхоз (даргазы эш Бадакы, партия эге-организация секретары эш Шожу-ка) бо чыгыс тудуг планын күөсет-кей, тудугжулар 20 чуртталга ба-жыныннын туруп дооскан. Тудуг бри-гадазы малдын 9 кажааларын тудар тургаш, малдын 13 кажааларын тут-каш, ажыглада кириген. Пландан ажыр гараж, склад тудуглары доос-тур четкен.

Районун өске колхозтарында ту-дуг ажылы дыка четпес чоруп, тудуг-планы күөсетпемей турары. Бо чы-лын 70 чуртталга бажынынрайон-га тутунар турган. Ындыг болза-даа оортан 48 чуртталга бажынынрай-кылдыган, культура-амыдыралдың 7 тудугларында 3 тудуг, бүдүрүл-гениң 5 тудугларында чүгле чан-гыс, 39 мал кажааларында чүгле 19 кажаалар тудунган.

Колхозтар тудугларының планы күөсетпемей турарының бир кол-чылдагыны болза, ол херекке пар-тийжи удуртулга кошкып тургустун-ган. Күш-ажыл кызык шыдаар кол-хозчуларның 35—40 хуузу тудуглар-ында үзүк чок болуп турар.

га хаара тутунган турар ужурул турбуже, ол негелде ыракта хандыр-тынмаан болгаш тудугжу бригада-ларда эвээш кижилер ажылдап, кол-хозтарның баштаар черлери тудуг ажылын үзүктелдирип, оон планын күөседир дээш демиселди сула чору-дуп турар. Тудугжулар ортузунда социалисттиг чарыш боттанмай кел-ген.

Нинтинин мал ажылын хөгжүдөр дугайында колхозтар ам-даа сула ажылдап турар. Мал чемынин бе-леткээр план чүгле 54 хуу күөсетин-ген, малдын баш санын өстүрер, оон продуктулуун бедидер дугайында хемчеглер кошкып чорутуруп турар. Янзы-бүрү чылдагааннарда малдын баш санын хоратпас дээш эзулуг шыңгы демисел тургустунмаан.

Колхозтарда күш-ажылды сагыл-га-чуруму кошкып тургустунган, бо чылдын бирги чартында 276 кижиги күш-хүннеринин минимумун күөсет-пэн, ылангыя колхоз бүдүрүлгезинге шуут ажылдаван кижилер база бар турган. Колхозтары организас, ажил-агый талазы-биле быжыгла-рына хамаарылгалыг бир чугула чүүл болза, колхозчу бүрүзү кылып турар ажылын сан-даа, шынар-даа талазы-биле бедик түнелдик көргү-зөр дээш демисежир ужурул. Кол-хозчуларның мурнунда сорулга бол-за, күш-ажылды социалисттиг эзу-биле көөр.

Колхозтарны быжыглаары-биле холбаштыр көдээ ажил-агый арте-линин Уставының негелделерин кол-хозтарның баштаар черлери болгаш бүгү колхозчулар онза бодамчалыг сагыш херек. Районун колхозта-рында Устав үрээр чоруктар ам-даа бар, чүгүле район организацияларын-дан бестин колхозтарын алыр өрөз 6 муң 680 рубль түнүг, ол органи-зациялар колхозтарга өрөзүн чогуур өйүндө төлөвейн турар.

Районун колхозтарында машина-ларын камныг эдилевейн турганын-дан машиналар үрелип, ажылдаган үнүп турар.

Колхозтарның организас-ажыл-агыйн быжыглаар дугайында дар-ый хемчеглерин алыр ужурул.
В. ТҮМЕТЕЙ.

Хүн бүрүнүң дузаламчызы негетинип турар

Чаа-Хөл районун Кара-Тал эге школазында пионерлер хөй. Ында дружина бар: Улуг вожатыйга эш Чараш-оол томуйлатырган. Ол бол-за, пионер ажылы кылып чорбаан, чокта чаа школа дооскан анык башкы. Оон ажылынга ВЛКСМ рай-кому боттуп дуза көргүзөр ужурул. Ол дуза ам-даа көзүлбейн турар.

Школанын пионер вожатыйның ажылынга комсомол райкому прак-тиктиг дуза көргүзери негетинип тур-ар дугайында чөптүг дилегни ук школанын башкылар соведи кылган.

Чокта чаа ашаа ВЛКСМ райко-мунун секретары эш Болотов чо-раан. Ол боту пионер ажылын эки билер боор, биске дузаалар ужурул деп анык башкылар бодаан. Ынчалза-даа ол дуза көргүзөр ши-чи чок болган.

—ВЛКСМ райкомунун школачы аныктар ортузунга ажил чорудар ында бистин школаның пионер ажылын экижерде талазы-биле ду-заласа кандыгы? Пионер ажылын практиказын өөренип алыр та-лазы-биле анык башкыларга—бис-терге-даа ол эки дуза болур ийик.

Анык башкыларның ол дилээнге эш Болотовтун харызын база-ла таар-мыча чок блган:

—Бистин ол килдизинин эрге-лекчизи бир чыл хуусаалыг курста өөренип турар. Бодунар-ла сүмеле-жин ажылдап көрүр—дээш секре-тарь чана берген.

Эге школага пионер ажылын эки-жерде өөредилге-кижизилдигелиг нинтиг ажылдык шынарын экижер-динге улуг ужуру-дузалыг дээрзин ВЛКСМ райкомунун ажылдакчылары билдир чугула. Пионер дружи-наларының ажылынга хүн-бүрүнүң дузаламчызы негетинип турар.

А. ЧАДАМБА.

Чаа сезона чаа байдал-биле ажилдаар

Кызыл хоорайың Сталин аттыг культура бажыны бо чылын кышкы сезонга аки белеткетинген. Ашаа капитал болгаш үрүмкө септелгелер эки шынарлыг чорутуруп, иштики дерилгези таарымчалыг кылдыган.

Ында «Бешки беш чыл планы бот-танышында», «Делегейин чону тайбың дээш демиселде» деп фото-стендилерин делгеп салган. Бо чыл-дын кышкы сезонунда культура ба-жынын бот-тывынгыр уран-чүүл бөлүмнеринин саны дыка өскөн. Ам 200 кижиги киржикчилер алды бөлүм-нер ажылдап турар. Ында ырның, шинини, танцынын, баяннестерин бөлүмнери бар.

Ылангыя театр артистери ноябрь 15-те Сталинчы шааналдык лауреа-

ды Борис Горбатовтун «Адаларның аныянда» деп шинин элээн че-дишкисинер-биле ойнап шыдаанар болгаш көрүкчүлөр улуг сонуургал-биле көргөнсүр.

Совет композиторлар Мурадели биле Тулюков оларның чогаатканы «Партия—бистин баштыкчывыс», «Аныяктарын байырлал ыры» бол-гаш оон-даа өске ырларны ниити ыраажылардан эки күөсеткен.

Танчы коллектив «Маурка» деп Польша улустун танцынын, композ-итор Делибан «Капель» деп клас-сиктиг балетинин үзүндүзүн база-ла багай эвес ойнап көргүскенер.

Ажылчы чонунч культурулгү дыш-танылганын организастарының та-лазы-биле чугула чүве болза, тыва

аныяктарын бөлүмнерге хөйү-биле чаара туруп, оларнын талантыларын сайырдадыр болур.

Ылангыя танчы бөлүмүнде эш-тер П. Ооржак, Л. Оюн, баянестер бөлүмүнде Кекедей, Нарылкин олар улуг сонуургал-биле өөренип турарлар. Ындыг-даа болза, оларнын саны көчүг эвээш.

Ам сорулга болза, кышкы сезонада культура бажынында организаста-тылган бот-тывынгыр уран-чүүл бөлүмнеринин коңшерт көргүзүл-гелеринин идеялыг шынарын бедидип, чонунч өзүп турар культурулгү негел-деринге дүшүрт тургузары бисте негетинер.

Ф. ФОНШТЕЙН.

Яслини дүрген тудар

Өвүр районун Сагыла «Кызыл ту» колхозка уруглар яслизин ту-дары эргежок чугула.

Ашаа уруглар яслизин тудар тала-зы-биле ажылды колхозтун баштаар чери чугулага көрбөзүн-биле ында каш уругларлыг өг-бүлө ээлери хер-рээженнерин колхоз бүдүрүлгезинге киржилгези барык чок.

Чунар бажың ам-даа чок

Тоора-Хем болза, район төвү-ле болгай. Ында чурттагыч чон хөй. Район төвүнге ооза-ла бир чунар бажында туруттары чугула. Чонунч ол негелдезин хандырагына Тоонуң райкүүс-кому болгаш Тоо-ра-Хемнин суур Совети сагыш сал-байн турар.

1951 чылда ук суурга чунар ба-жың туудун эгелээр турган. Суурнун чурттакчылары удавас чунар бажы-нык болурунга өөрүп турганнар. Ын-чалза-даа, райкүүс-кому чонунч хер-регелин чугулап көрбээн. Кол ту-ду доозулган чунар бажыны чурт-талга бажынынче шилчидипкен. Хөй-нүн күзелин хандырагына суур Совети-даа (даргазы эш Таскара-ков) кичээнгей салбаан. Чурттагыч чон ол-ла хевээр чунар бажың чок болуп арткан.

И. АРТЫНА.

Буржуаз философияның реаксылыг утказының дугайында материалдар

1953 чылда «Философияның ай-тырлары» деп сеткүүлдүң чоокта чаа үнген дөрткү дугаарында бур-жуаз философияның улуска удур реаксылыг утказының дугайында чаа материалдарын парлап үндүр-ген.

Д. Заславскийнин чүүдүнде Вати-каның иезуиттеринин философу дөмбөзөөшкисин тодаргайы-биле ап көрүп турар. 1952 чылда Нью-Йорк-ка «Коммунизмниң философиясы» деп аттыг кылын ном үнген деп ав-тор айтып турар. Ол номда Вати-када «Фома Аквинскийниң акаде-миясы» деп адаар чүвениң сессия-зынга илеткелдерин болгаш берген саналдары чыып үндүргөн. Ол чыныды, оон авторларының болгаш үндүрүкчүлдеринин бодалын эзугаар алырга, америк империализминин чалчаларының чорудуп турары ан-тикоммунисттиг болгаш антисоветтиг пропагандага чугула ролду ойнаар ужурул.

Ватиканың төөгүзү—улус масса-ларын эрге-ажыктарына өскер-ликчи болуп сатынар чоруктарын, дарлакчыларга чашпаалап бараан болур чоруктуң узун илчирбези ол болур деп чүвени чүүдө хөй са-ныч чижектер-биле көргүскөн. Папа империализминин колониалдыг, же-лески политиказынга ажылгыр кир-жилгени кылып турар. «Ватиканын төлөөлекчилери Кыдатка, Японияга, Индонезияга эң баштай бир холунга судурул, бир холунга орулга-ча-рыгдалды дептерлиг шургул кир-генир» деп автор бижээн.

Ажылчы чоңа санап четпес яда-раашкыны таварыштыр 1914—

1918 чылдарның империалисттиг дай-ынынга Ватикан эрээл салып, чалбарып турган. Ол бүгү реаксы-лыг күштерни анык Совет Россия-га удур этежиң болбас халдааш-кынче кыйгырып турган.

Герман болгаш италия фашизм Ватиканың иүүрү-биле бодунун шынычы эвилелчизин тып алган. Гит-лерин болгаш Муссолинини олар-нын Совет Эвилелдинге удур дээр-бечи дайынынга Папа бүгү-ле ар-гал-биле деткип турган. Делегейин ийги дайыны фашизмниң болгаш реакцияның батык күштеринин совет улустун төөгүлүг тилээни-биле доо-уластан. Европаның болгаш Азияны элээн каш чурттарына улус демо-кратиязынын корум-чурумунун тил-лээни Ватиканың социалдыг суу-рун дыка кызыландырган.

Совет Эвилелин болгаш улус де-мократиязының чурттарын көөр хөңчү чок араатангы чорукка алыскан Ватикан америк дээрбечи капиталдык агентуразы апарган.

«Ыдыктыг студун, бүгү кардинал-дарының (католик шажынын дээди ламаларының) иштинде америк кардинал Спеллман э-не савдар-лыг, ынаарга америк банкирлерин баштыкчы, Морганниң бажыны Ва-тиканың АКШ-та сан-хөө төлөөлек-чизи болуп турар»—деп автор ай-тып турар. Ватикан чименилдерин болгаш сүлээлээшкисинерин бужар болгач четкизин аргып, социализмге чыгыш демократияга удур лама-тоннарлыг шивашикиннери белеткеп берип турар.

«Коммунизмниң философиясы» деп ватиканыч чыныдын тактика-сы көчүгү чүзүн-баазын. Ындыг-даа

болза, чыныдын бүгү чүүлдери бир-ай кылдыр катыжып турар — коммунизмни көөр хөңчү чогу, диалектиктиг болгаш төөгү матери-ализмин чылча шаварының, эзулуг эртемни херексезевиң болгаш чүүдүлгени, шажынын бедидеринин оралдажышкыны болуп турар.

Марксисмин дайынчы, революсчу эзузу философия туруп ламаларга онза көөр хөңчү чок болуп турар. Марксисчи философияның ол онза байдалын олар чүгле католик ша-жыныга эвес, харын монополисттиг капиталдык кончааларын, дарлакчы корум-чурумнарны шажын-биле ка-ды камгалап турар бүгү буржуаз философияга конуг айымдыг деп көрүп турарлар. Ынчангаш импери-ализминин идеялыг чалчалары өртем-чейин билдиреринге болгаш ону ажылчы чоңнарнын эрге-ажыкта-рынга таарыштыр революсчу эзу-биле өскерттирге калчаалы-биле удурланып турарлар.

Ватиканыч чыныдын авторлары элээн хөй эң чугула философия проблемаларын болгаш ылангыя истянын болгаш эртемчи бил-илышкисинин эртемге удур тайыл-бырын берип турар деп чүүдө чу-гаалаан. Уолл-стриттен боттарынын америк ээлериң социалдыг ча-гыын күөсетпешпаан, эртемниң күш чогууну болгаш шажынын көчүгү улуг күштүүнүң дугайын олар шуп-ту, бир дөмей чулчуруп, херек кырында бар чоруктан дезер, «бачыттыг практикадан» ойталаар деп кыйгырып турарлар, хүрээ-дуганнарже чоруткаш, «бурганчы ча-жыттарын билин» олуруптар деп саналдап турарлар.

Херек кырында бар чоруктан дур-гуннап дезери—амгы реаксылыг буржуаз идеологияның характерлиг онза байдалдарының бирээзи бо-лур. Буржуаз нитилелде алылар-ның демисели чок дээр, мөлчүкчү-лөр биле мөлчүккенерин эрге-ажыктары чангыс-ай деп реаксы-лыг суртаал непередери, америк империализминин чорудуп турары чангыс чоруктун политиказынга чалчалары—Ватиканың филосо-фия туруп хопчу бижикчилеринин ролу ындыг-дыр. «Капиталисттиг хуу өңчүңү камгалаары болгаш ыдык-таары—католик шажынын улуг ламаларының бүгү философу бо-даларының утказы ол» деп Д. За-славский бижип турар. Чыныдын авторлары кол айтыгы—хуу өңчүңү дугайында, оон камгала-ны дугайында айтыгы деп санап турарлар. Ынчангаш мөлчүкчү массаларын талазында кандыг-ды удуруланышкыны олар «бур-ганга удур үлө-бачыт» деп санап турарлар.

Марксисчи философияга удур де-мисежир империализминин идеоло-гияны улам-на берге болуп бар чылдар. Ынчангаш олар келир үениң анык чок нитилелин дугайында «марксисчи» фразаларың камга-лакчы өңчүңү ааганга чаштынарын оралдажып турарлар. Ватиканың «философтар» католик шажын ком-мунистер биле антикоммунистерин демиселиң арызында туруп турар дээр «ортаакы шугумунуң» дугайында чулчуруп турарлар. Ындыг-даа болза ол меге.

Ватиканыч чыныдын киржик-чилери делегейде эң муракчы со-вет эртемни болгаш культураны хоптап, идеологиянын, эртемниң партийжизинин марксисчи принци-пине удурланып турарлар. Совет эртемниң дээштиг революсчу бай-далы, оон практика-биле сырый ха-

рылаазы оларга көөр хөңчү чок бо-луп турар. Олар номчукчуну маркс-изм кандыг-даа этикага удурланчак чүве деп бүзүредирин оралдажып турарлар.

Империалистер болгаш оларнын идеялыг чалчалары бистин чуртувус-та тергиядеп турар социалисттиг де-мократияга боттарының ханызы-биле көөр хөңчү чогуң чажырын шы-даастар. Совет тургузугунун ажил-агый, күрүнө, культура, болгаш хөй-ниити политиктиг амдыралының бүгү адырларыга хер-рээженнерин дең эргелин ышкыш ындыг эң улуг чаалап алышынынга дээди лама-лар онза удурланып турарлар. Ка-питалисттиг чурттарда буржуаз-де-мократтыг хосталгаларың сөөлгү артышкынарын таптай базып каапканы, АКШ-та болгаш өске-даа буржуаз чурттарда фашистелин-кинин чорудулгазы өзүп база ха-нылап турары Ватиканга эки болуп турарлар.

Америк монополисттиг капиталдык кара лама тоннарлыг төлөөлекчи-леринин хирлиг үүлгедикшикиннери караңгы-бүдүүлүк чоруктуң болгаш реакциянын рим узында улус мас-саларын улам ынай ырадыр иди-п турар. Ватиканың массаларга сал-дар-халдавыры хүн келген тудум-на кошкып бар чылдар. Д. Заславский-нин бижип турары болза: «Вати-кан ам бодунуң хуузуңда бораста-ныр амдыралы-биле чурттап турар эвес, харын бүгү империалистти баш-мунга хөдөлүшкисиниң аван-тюралары база улежиң ап турар. Ону азыраар чорукту бодунга ал-гаш, америк капитализм ортаакы үениң ол улуг бузундузун сагыш чо-вангыр камгалап турар. Ортаакы үеже тыртылышкын амгы буржу-азияга характерлиг чорук болуп ту-рар. Ол чорук америк буржуазияда

чүден-даа артык күштүг болуп ту-рар».

«Философияның айтырлары» деп сеткүүлдүң ол-ла дугаарына парлаан Ю. Мельвильдин «Мисти-каның болгаш реакцияның филосо-фиясы» деп чүүлдүнде амгы буржуаз философияда хөй янзы школарды, системалар болгаш угланышкынар бар, ындыг-даа болза, оларнын үндезин чангыс—субъективтиг иде-ализм болур деп чугаалап турар. Буржуаз философиянын субъектив-тиг волонтисттиг утка-шынары ха-мыктын мурнунда авантюризмниң, агрессиянын болгаш күчүлээшкисинин империалисттиг политиканынга буржуазиянын идеологиянын «те-оретиктиг» барымдаа бээр деп орал-дажышкынынга үндөзүлгөң деп автор бижип турар.

Буржуаз философтар өртемчей-нин материалдык, бойтуздук бол-гаш нитилелдин көргүздөзүңүң объективтиг характерин болгаш оларны билип ап болур аргалдын хүлээвейн турарлар. Объективтиг шындаан ойталаары болгаш бүрүн релятивизминин чарлаары, иррациона-лизмниң болгаш агностициниң пропа-гандалаары оларга таарышкан. Амгы идеализминин ол байдалдары аме-рик буржуаз философияга онза таарышкан.

Амгы үеде АКШ-та ажык шажын-чы философиянын ийн кол углары бар: неотомизм болгаш персонализм (реаксылыг буржуаз философиянын эртемге удур шажыныч-идеалисттиг угланышкыны, персоналисттер—ол угланышкынын талакчылары).

Персонализм бодунда объективтиг болгаш субъективтиг идеализминин элементилерин дегне чорудуп турар. Оон эгелээр кол чүвени кижиги, ындыг-даа болза, херек кырында бар кижиги эвес, харын кандыг-ла бир бурган дег кижиги болуп турар. Пер- (Уланчызы 4-кү ардында).

Корей Улус-Демократтыг Республикада

Демір орук четкизи каттап тургузуушкуну

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республикасынын демір-орукчулары республиканын улус ажыл-агыйын каттап тургузарына ийкейлиги кирип турар. Машинисттерин, депо ажылчыларынын болгаш орукчуларын күш-ажылчы чедишкенин дугайы солуннар бижип турар.

Корейин төп телеграф агенттигинин медресеп турарын Эзуагар алырга, Енан биле Хэчжу аразында демір орукту каттап тургузунган участогу ажылдалга хуусаазындан алды хонук эрте дужаатынган. Демір орукчуларын каттап тургузуушкуну ажылдарына Енан болгаш Чхондан уездилеринин чурттакчылары улуг дузаламчылары көргүскенер. Хэчжу биле Онжин аразында демір орук участогуна ажыл түлүктөп турар.

Ноябрь 27-де Аячжу чанында Чхочхонган хемин кезир көвүргүнү каттап тургузуушкуну ажылы ажылдалга кирген.

Мурнакчы совет дуржулгаларын ажыллап турар

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республикасынын үлетпүр бүдүрүлгелеринин ажылчылары совет бүдүрүлгенин мурнакчыларынын ажылдарынын дуржулгаларын ажыллап турарлар. Ким Чже Сунун директорлаан заводтун ажылчылары Колесниковтуң металл кезеринин аргазын ажыллап турарлар. Ол шимчээшкенин мурнакчысы кылдыр Чжен Дын Чжин алдаржып турар. Колесниковтуң аргазын ол заводта бүгү цехтер болгаш бригадалар өрөңип турар. Чаа метод Эзуагар ажылдавышаан, дыка хөй ажылчылар нормаларын 180 хуу чедир күсүдөп турарлар. Заводтун администрация чери цехтерде болгаш бригадаларда дуржулгалар солчуушкуну чорудуп турар.

Совет улустуң дузаламчызы

ПХЕНЬЯН. Совет Эвилелинден келген «ЗИС-155» деп чаа автобустарын ажыллап эгелээнинге алдар болдурган Пхеньянын чурттакчыларынын митингизи чоокта болуп эрткен. Бу айнык төңчүзүнде Пхеньянын кудумчуларына шак ындыг 50 машиналар магнажар. (СЭТА).

Буржуаз философиянын реаксылыг утказынын дугайында материалдар

(Төңчүзү. Эгези 3-кү аринда).

социалистер болза, өртемчейин кижилеринин азы бот-медерелдин кылпканы дээр болгаш тура-соруу кара туразында онзагай бурганнардын уурук-сууруктап катышканы азы нитилешкени ол-дур деп санап көрүп турарлар. Персонализмдин баштыкчызы Флюеллингтин бадтыккап турары болза, бүгү-ле бар чүвөлөр тускай утка-биле алырга, тускай иүүрүлүг болуп, чүгө кижини иүүрү болгаш оок тургусканы чүдүлөр бар деп турар. Персоналистер бурганни кижини амытан оон-биле үргүлчү харылаагы туруп турар дээр кижизиги коңчуг күштүг кижини-үүрү кылдыр чуруп турарлар. Олар бойдушту бурганнин илерээшкени азы көсүтүшкүнү ол-дур деп чарлап турарлар.

Персоналистердин саналын Эзуагар алырга кижини бодунуң үлгедилеринге шуут коштуг, кандыг-даа эрежок чугулага чыгыртпас болуп турар. Кижини кижини мөлчүр чорукка тургустунган буржуаз харылаагы болгаш буржуаз моральды мөңгедилерин олар бүгү-ле аргалар-биле оралдажып турарлар. Моральдыг хоойлугар саздалыг ужу-дузалыг, ынчангаш чок кылып база үрөп болбас дийип бадтыккап турарлар.

Персоналистер амыдыралдын бак американы хевир чанчылынын, америк долларжы демократиянын камгалакчылары болуп турарлар. Олар америк империализмдин кошкак улустарны кудланарыне угланган каргыс политиказын шынызыларын бүгү аргалар-биле оралдажып, ажылчы чоңарнын боттарынын амыдыралды эргелери болгаш хосталгаларын дээр революсочу демиселден чайладырын кызып турарлар.

Флюеллинг болза, бүгү-ле социалдыг чөрдүздөөлөрдүн чылдагааннарын кижилерин материалдыг амы-

Улус демократиязынын чурттарында

Польша көдээде

ВАРШАВА. Польша тараачынарнын культурулуг деңгели үзүктөл чокка өзүп турар.

Бир эвес дайын мурунда Польшага бир школага 17 суур хамааржып турган болза, амы үеде дөрт суурнуң бирээзинде-ле чеди чыл школазы бар. Бүгү тараачынарнын уруглары эге өөрөдигеде хаара тутунган. Ам чурттуң көдээ черлеринде 50 муң өөреникчилер өөренир чаа школаларнын тудуу чоруп турар.

Дайын мурунда Польшага чангыс-даа көдээ библиотека турбаан. Амы үеде волость бүрүзүндө ортума-биле 3 көдээ библиотекалар оонаажып турар. Буржуазтыг Польшага көдээ клубтар мырынгай чок турган, а эрткен чылдын төңчүзүнде

оларнын саны 11.500 апарган. Дайын мурунда Польшанын көдээ черлеринде кино театрлар туруп көрбөөн. Ам муң ажыг турум көдээ кино театрлар болгаш 200 ажыг көжүп чоруур кинолар бар.

Чер ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтеринин тудуушкуну ажылдары дыка калбарып турар. Алды чыл планынын баштайгы үш чылдарынын дургузунда кооперативтеринин 6 муң хире ажыл-агый тудууларын ажылдалга кирип дужааган. Бо чылтын 5 муң 170 ажыл-агый тудуулары ажылдалга кирер. Чер ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтеринин кежигүнеринин хууда бажынарнын тудуушкуну ол ышкаш боттанып турар.

(СЭТА).

Прага областың хөгжүлдөзү

ПРАГА. Чехословакиянын телеграф агенттигинин дамчыдып турары болза, сөөлгү чылдарын дургузунда Прага областың өвүр-хевирини танытынмас кылдыр өскерилген. Сөөлгү алды чылдын дургузунда чаа гидротудуулар, электри станциялары болгаш үлетпүр бүдүрүлгелер тутунган болгаш чаа ажылчы суурлар өзүп үнгөн.

Прага областың чоргаралы болза, Слапахтарда улуг гидротудуушкуну болуп. Оок тудуушкуну доостур чыгап турар. Слалтын суг күжүчүгө ажилдаар электри станциялары электри энергиязы-биле Праганың бүдүрүлгелерин болгаш ажылчы чоңарнын бажынарнын хандынар. Влтава хеминин агымы-биле онон километр шөйлүр келир үениң хөлдүр эриктеринге ажылчы чоңарнын дыштанылга бажынарны болгаш санаторийлери тургустунар.

Кладнонц амыдыралында улуг өскерилгелер болган. Буржуаз тургузунуң үезинде Кладно хохорайнын чурттакчылары үр үениң дургузунда ижер судан качыдап чораннар. Беш чыл планынын чылдарынын

дургузунда Кличава хемге плотина тургускан, ол чорук хохорайны суг-биле хандырырга ужу-дузалыг болган. Хохорайда суг дамчыдылганын болгаш канализациянын четкизи калбарып турар.

Прага областа чаа шлюзтерин Лаба хемде туткан болгаш суг күжү-биле ажилдаар ийи чаа электри станцияларын туткан.

Даг дерилгелерин экижидеринге болгаш чаа шахталарнын тудууга хөй түнүгү ашканы үндүргөн. Сөөлгү чаа техника-биле Кладнен районда «Вацлав Носек» шахта деритинген, амы үениң техниказы-биле хандырылган даг рудазынын чаа шахталары тутунган.

Областа чаа үлетпүр бүдүрүлгелер өзүп турар. Кацовта лән ажылдап кылдыр фабрика, Брандыс чанында болгаш Бороун хохорайнын чанында Гысковта тудуунун чартык фабрикаттарын белеткээринин талазы-биле бүдүрүлгелер тургустунган болгаш Полебрадыда шил заводтары калбарган.

(СЭТА).

Клемент Готвальдын мавзолейин Прагада ажытканы

ПРАГА. Декабрь 5-те Прагада Клемент Готвальдын мавзолейин ажыттыган. Оок ажыдышканына Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын ТК-зынын секретарлары, ТК-нын кежигүнери, Вильям Широкийге баштакан министрлер, а ол

ышкаш ССРЭ-нин Чехословакияда херектеринге түр бүзүретирген Н. П. Фирюбин болгаш улус демократиязынын чурттарынын элчин черлеринин баштыкчары чораннар.

(СЭТА).

ГДР биле Швециянын аразында садыг харылаазы

СТОКГОЛЬМ. Швеция биле Герман Демократтыг Республиканын аразына 1954 чылда бараан солчуушкунунун дугайында садыг дургужулгага ат салышканы Берлинге болуп эрткен.

Эрткен чылдын деңгели-биле алырга садыглажышканын дыка калбарышканын дургужулгага көрүп турар. Швеция ГДР-ге балыкты, саржагны, а ол ышкаш демирин, канын, целлюлозду, саазынын, дубителди болгаш өске-даа чүдүлдерин бээр.

Герман Демократтыг Республика бора хөмүр дашты, брикеттерин, калыин, глауберолуг дусгу болгаш өске-даа химикаттарын, автомобильди, машиналарын, фарфорун, шилди болгаш пөс-таавы аймаан Швецияга бээр.

(СЭТА).

АКШ-та ажыл соксадышкынын шимчээшкени

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэтед Пресс агенттигинин Питтсбургта корреспондентинин медресеп турарын Эзуагар алырга, чаа коллективтик керээлер дугайында чугаалажышканын буурап дүшкенинин соонда «Америкэн кэн компани» болгаш «Континентал кэн компани» деп компанияларнын заводтарында ажылдап турар кан эзилдер үлетпүрүн ажылчыларнын профэвилелинин кежигүнери 33 муң ажылчылар ажыл соксадышкынын кылганнар. Ол компаниялар болза, консервы хааржактары кыларынын талазы-биле улуг бүдүрүлгелер болуп болгаш олар АКШ-та 68, Канадада 5 заводтарлыг.

Ажыл соксадышкыны кылып турарлар ажыл төлеверин бедидерин «един ап турарлар».

(СЭТА).

Индонезиянын информация министрствозунуң чыгыне секретарынын мелегели

КАРАЧИ. Амыг үеде Карачиде чоруп турар Индонезиянын информация министрствозунун чыгыне секретары Руслан Абдулла Мурнуу-Чөөн Азияга шериг базанын тургузарына Индонезия удурлангып турар деп парлалганын төлээлекчилеринге медресеп. Чаа Зеландиянын болгаш Австралиянын АКШ-биле шериг дургужулганын ол буруу шапышаан, «Индонезиянын кандай-бир шериг эвилелдине киржирини дугайында чугаа канчап-даа турбас ужу-дур» деп айткан.

(СЭТА).

Бирмада гоминданчы дээрбечилеринин агрессочу үүлгедилерин

ЛОНДОН. Гоминданчы дээрбечилер Бирманын девискээринде агрессочу дайын чорудулгаларын үргүлчүлөп турарлар.

Рейтер агенттигинин Рангунда корреспондентинин медресеп турарын Эзуагар алырга, гоминданчы шериглеринин базаны болуп Таиландын Тачиле деп кызыгаарына ийи неделя бурунгаар хамааты автомашинаже гоминданчы шериглер халдашканын кылганнар деп Бирманын камгалал министри медресеп. Оок түнелинде өлүм-чидимнер болган.

Камгалал министринин медресептинде оон ынай айттып турары болза, дайынны соксадыр дугайында дургужулганы гоминданчылар үр-ээннер.

(СЭТА).

Иран армияны эде организастаарынын планы

ТЕГЕРАН. «Кейхан» солунун медресеп турарын Эзуагар алырга, дивизиялар штабтарынын начальниктери составтыг комиссия иран армияны эде организастаарынын дугайында айтыргыны ийи неделанын дургузунда өрөңип турар. Солунуң бижип турары болза, келир чылдан эгелээш иран армиянын санын үш каттап улгаттырар деп турар.

(СЭТА).

Барыын талакы үш күрүнелеринин Бермуд ортулуктарда чөвүлөл хуралы

НЬЮ-ЙОРК. Агенттигинин корреспондентинин Бермуд ортулуктардан медресеп турарын алырга, декабрь алдыда АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын чазактарынын баштыкчыларынын чөвүлөл хуралы болган, аана Франциянын премьер-министри Ланьель мурунда хуралга ышкаш, база олурушлаан. Ол хүн даштыкы херектер министрлеринин чөвүлөл хуралы база болган.

Чөвүлөл хуралдын сөөлүндө Черчилль болгаш Эйзенхауэр мындыг дынадыгны чарлап үндүргөн. «Үш чазактарнын баштыкчылары болгаш оларнын даштыкы херектер министрлерин Европанын айтыргыларын чугаалажырын үргүлчүлөп болгаш даарта Ыраккы Чөөн-чүктүн айтыргыларын чугаалажырыне кирер. Европанын камгалал нитилежилгенин (тодаргайлаарга «Европа армиязынын» — ред.) талазы-биле француз бодалганы чазактар баштыкчыларынын чөвүлөл хуралына

Француз даштыкы херектер министри Бито тайылбырлаан».

Ассошиэтед пресс агенттигинин корреспондентинин медресеп турары: «Бо хүнүгү (декабрь 6-да) хуралга Азияда байдалдын дугайында саналдар солчуушкуну болган. Азияда байдалга барыын талакы үш күрүнелеринин улуг чөрдүздөөлери болгулаан. Россия-биле болгаш Кылат-биле садыглажышканын англичанинарнын чагаай чорууну амыдыралчы чугула чоруу кылдыр Англия көрүп турар дээр дугайын Эйзенхауэр Черчилль дынаткан. Бар шаа-биле чажырып турза-даа, декабрь алдынын хуралына Инди-Кыдатта дайынны шийтирлеп таарыштырырга боду чааскаан шөлөөн болуп деп Франциянын шийтирлини база тодаргайлаан болгаш Корея талазы-биле тайын конференцияны чорудар дугайында коммунистер-биле чогулчажок чугаалажышкынар дугайында санал-онал солчуушкуну болган».

(СЭТА).

Барыын талакы үш күрүнелеринин Бермуд ортулуктарда чөвүлөл хуралына хамаарыштыр

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед пресс агенттигинин корреспондентинин Бермуд ортулуктардан медресеп турары: «Француз төлээлекчилерден алдынган медресеп Эзуагар алырга, үш күрүнелеринин чөвүлөл хуралында Ланьельге баштапкан француз төлээлерге көргүскен Эзуалал оларны кемзиндирген, чүл дээрге, Эзуалал-биле автомобильдерге эртип турар үеде, Ланьельдин машиназы Иденин болгаш Даллестин машиналарынын соондан чоруп турган. Де-

кабрь 4-те Эйзенхауэр кээп турунда америк национал гимини ырлаткан хирезинде, Ланьель кээп турунда «Марсельезаны» чүге ырлатпаанынга французтар база чиктигиниңип турар».

Ассошиэтед пресс агенттигинин корреспондентинин медресеп-биле алырга, чөвүлөл хуралдын киржичилеринин бирги хуралына Битога сөс берген, Ланьель англи дыл биле-биле чүве чугаалаваан.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторунуң оралакчызы М. Н. ЛЮНДУП.

Бүгү ачыларга

Облкүүсконун 1953 чылдын октябрь 21-де үндүргөн № 291 айтмышкынын Эзуагар 1953—1954 чылдын анын сезонунда бора торлааларын өлүрерин хоругаар. Анчылар! Анчаашкынын чурумун болгаш хуусаазын сагынар! Анчылар! Анчылар! Камгалары дээр демисежинер! Анчаашкын чурумун үрээрлер-биле шынгы демиселди чорудунар!

Анын ажил-агый черинин салбыры.

ГРИППТИ НЕПТЕРЕТПЕЦЕР!

ГРИПП—халдавырлыг аарыг. Чараанын чаштанчызындан, азырып бышыктыгандан болгаш чоок тургаш чугаалашканындан дамчып халдаар; аарыг кижиниң дүпкүзүндө болгаш чөдүргенинде, ошкажырындан болгаш хол тутчуп мендилежеринде; аарыг кижиниң ажыллап турган аржылындан, думчук аржылындан, аяк-савазындан болгаш өске-даа чүдүлдерин дамчытыр халдаар аарыг.

Грипп колдуунда думчук суу төктүрү-биле, чөдүл-биле, нити кошкаашкын-биле, ээг изирин (температура-биле) аарып илерээр.

Грипптен аарып берген үенерде доп-дораан эмчиге барынар база эмчинин айткан чурумун болгаш эмнээшкенин шынгы сагынар.

БОДУН БОЛГАШ ДОЛГАНДЫР ТУРААРЛАРЫ ГРИППТЕН КАНЧААР КАМГАЛААРЛАР!

Чөдүреринерде болгаш бышыктыгында долгандыр турарлардан өскээр көрүнгөш, аскынарны болгаш думчуларын думчук аржылы-биле дугланар, шала кырыне дүпкүрбөңер.

Хол тутчуп мендилежеринден болгаш ошкашкындан чайлап чорунар.

Холунарны үргүлчү-ле чунар, мага-бодунарнын, иштики болгаш даштыкы хевинерин арыглашкынын сагынар. Холунарны чөм чиринерин мурунда чунар.

Грипптен аараан кижини-биле чангыс орунга удунар, нити аржылыды, думчук аржылыды, дөжөктин болгаш өске-даа хөп чүү лүн ажыллаваар, база чангыс савадан чөмөнмөңер.

Өрээликерин үргүлчү-ле агаарга каксынар. Бодунарнын организмнерин спорт-биле болгаш гимнастика-биле быгылганар.

Аарыг агаарга үргүлчү үнүп турунар.

Грипптен аараан демектерин уругларны школаже, уруглар садына, аслиже болгаш өске уругларже чорутпанар. Грипптен аараан иелер уруунары ажаарынарда ылангыя уругу эмзиреринер үезинде аскынарны болгаш думчуларын маржалыг шарышкын-биле дуй шын алынар.

БИР ЭВЕС БАЖЫНЧАРДА ГРИППТЕН ААРААН КИЖИ БАР БОЛЗА, ЧУНУ КЫЛЗА ЧОГУУРУ?

Аргалыг-ла болза, аарыг кижини кадык кижилерден аныгланар. Аарыг кижиге тускай орундан аныгланар.

Бир эвес аарыг кижини аныг өрээлге чытырар арга чок болза, аарыг кижиниң орунун көжеге-биле дугланар.

Аарыг кижини кылынадыр шуглавышаан, өрээлди үргүлчү агаарладынар.

Аарыг кижинин чыдар өрээлин өл пөс-биле үргүлчү чөдүп турунар.

Аарыг кижини аныг аяк-савааны, аржылыды, дөжөктин эт-херекселдерин болгаш оон-даа өске чүдүлдерин тускай ажылдарын харагаланаар. Аарыг кижиге дүпкүрөр чүвени салып беринер, ону хүнүнче изиг суг-биле чайып төгүңер.

Грипп-биле демисежинин бүгү дүрүмнерин сагынар, база оларны күсүдерин долгандыр турар кижилерден негенер.

Тыва область санитар чырыдышкынын Бажыны.